

**YRITTÄJYYSKASVATUK-
SEN NYKYTILA
JA TULEVAISUUDEN NÄKYMÄT
SUOMALAISSA OSUUSKUNNISSA**

Miia Maijala

Opinnäytetyö
Joulukuu 2014
Liiketalous
Proakatemia

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Liiketalouden koulutusohjelma
Yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehto, Proakatemia

MIIA MAIJALA:

Yrittäjyyskasvatuksen nykytila ja tulevaisuuden näkymät suomalaisissa osuuskunnissa

Opinnäytetyö 43 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Joulukuu 2014

Tutkimuksen tarkoitus oli selvittää suomalaisten osuuskuntien harjoittaman yrittäjyyskasvatuksen nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä. Tutkimuksessa kartoitettiin, tekevätkö osuuskunnat yhteistyötä oppilaitosten kanssa ja jos tekevät, millä tavoin yhteistyötä toteutetaan. Tutkimus tehtiin toimeksiantona Pellervo-Seuralle ja YVI-hankkeelle.

Tutkimuksessa haastateltiin 11 osuuskuntayrityksen toimitusjohtajaa tai hallituksen puheenjohtajaa käyttäen tutkimusmenetelmänä puolistrukturoitua teemahaastattelua. Empiirinen osio toteutettiin laadullisena tutkimuksena. Haastateltavat yritykset valittiin eri puolilta Suomea, ja osallistujiin pyrittiin saamaan mahdollisimman monen liikevaihtoluokan ja toimialan edustajia, jotta saataisiin kattavampi näkemys suomalaisista osuuskunnista ja niiden harjoittamasta yrittäjyyskasvatuksesta. Kaikki haastatelluista osuuskunnista tekivät yritys-oppilaitosyhteistyötä, joten jatkokysymyksiin selvitettiin, minkä oppilaitosten kanssa yhteistyötä tehdään, minkälaista yhteistyö on ollut käytännössä ja miten yritykset ovat sen kokeneet. Koska tutkimuksen rajauksena oli nimenomaan osuuskuntamuotoiset yritykset, selvitettiin myös, oliko yhteistyön tekemisen motivaatio jollain tavalla sidoksissa osuuskuntien arvopohjaisuuteen.

Enemmistö osuuskunnista totesi yritys-oppilaitosyhteistyön parantavan heidän yrityksensä positiivista näkyvyyttä ja imagoa. 40% käytti yhteistyötä olennaisena kanavana rekrytoinneissaan. Moni osuuskunta toi esiin huolensa siitä, ettei opetuksen sisällöissä ole tarpeeksi ajankohtaista työelämätietoutta ja koki voivansa vaikuttaa siihen oppilaitosyhteistyön kautta. Myös oppilaitosten ja nuorten harrastustoiminnan taloudellinen tai materiaallinen sponsorointi oli olennainen osa monen yrityksen toimintaa. 70% vastanneista koki, että osuustoiminta-aatetta tulisi tuoda tutuksi myös nuorille, sillä he kokivat, että osuustoiminnalle on kasvava tarve nykyajan yhteiskunnassa ja että siitä ei tiedetä tarpeeksi. Kuitenkin vain 20% esitteli yrityksensä osuustoiminnallisuutta tehdesään yhteistyötä oppilaitosten kanssa.

Oppilaitosyhteistyön tekeminen koettiin kautta linjan hyvin tärkeäksi ja se oli monelle osuuskunnalle myös luontainen tapa toteuttaa yhteiskuntavastuuta. Moni osuuskunta mainitsi perustehtäväkseen huolehtia jäsentensä ja ympäröivän yhteisön hyvinvoinnista ja nuoriin kohdistuva toiminta koettiin olennaiseksi osaksi vaikuttaa tähän. Enemmistö osuuskunnista koki yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisen kuitenkin haastavaksi. Yleisin syy oli ajan ja resurssien puute. Myös valmiita malleja, toimintatapoja ja asiaan nimettyjä yhteyshenkilöitä toivottiin. Oppilaitosten vuosikello ja tarpeet eivät usein kohtaa yritysten tarpeita, minkä kehittämiseen tarvittaisiin tiiviimpää yhteistyötä.

Asiasanat: osuuskunta, yrittäjyyskasvatus, yritys-oppilaitosyhteistyö, yhteiskuntavastuu

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Business Administration
Proacademy

MIIA MAIJALA:

The current state and prospects of entrepreneurship education in Finnish cooperatives

Bachelor's thesis 43 pages, appendices 3 pages

December 2014

The purpose of this research was to examine the current state and prospects of entrepreneurship education in Finnish cooperatives. The research discovered, do the cooperatives co-operate with learning institutions and if so, what kind of cooperation is being practised. The research was commissioned by Pellervo and YVI.

The study was conducted as a qualitative study using thematic interview to collect the data. 11 CEO's or chairmen of the board of cooperative companies were interviewed. The chosen cooperatives were geographically located all around Finland, and they represented various fields of business. They also varied in size in order to get a comprehensive view of the entrepreneurship education in Finnish cooperatives. All of the interviewed cooperatives took part in company and learning institution cooperation. The research discovered, what kind of learning institutions are involved in the cooperation and how the companies view the success of the cooperation. Since the research was carried out to cooperative companies, it was of interest to find out if there were any links between the motivation to do cooperation and the value-based purpose of cooperatives.

Majority of cooperatives found that cooperation with learning institutions had improved the visibility and positive image of their company. 40% of companies used cooperation as an important means of recruitment. Many of the cooperatives expressed their concerns that the study curricula aren't updated enough with current knowledge about working life and they saw the cooperation as a way to change it. Also financial or material sponsoring of learning institutions and youth's extracurricular activities was a common way of cooperation. 70% of the cooperative companies felt that the cooperative ideology should be promoted more amongst young people since they answered that it is still very unfamiliar to many and there is a growing need for cooperative operation in modern society. However, when asked if the cooperatives promote that they are a cooperative company when cooperating with learning institutions, only 20% answered yes.

All the interviewed companies emphasised the importance of cooperation with learning institutions and for many it was a natural way of implementing their corporate social responsibility. Many cooperatives saw that it is in their founding purpose to take care of the well being of their community and members and involving the youth as a vital part of that. Majority of cooperatives felt that entrepreneurship education is challenging due to lack of time and resources. Also good practices and named contact persons were wished for. The yearly schedule of learning institutions doesn't often match with companies' needs. A more proactive cooperation would be needed in order to develop that.

Key words: cooperative, entrepreneurship education, company- and learning institution cooperation, corporate social responsibility

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	TUTKIMUKSEN TAUSTATEKIJÄT	8
2.1	Yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö.....	9
2.2	Yhteiskunnallinen yritys ja yhteiskuntavastuu	10
2.3	Tutkimuksen toteutus	11
3	OSUUSKUNTIEN NÄKÖKULMIA YRITTÄJYYSKASVATUKSEEN	14
3.1	Osuustoiminnan arvot ja periaatteet.....	14
3.2	Osuuskuntien harjoittama yhteistyö oppilaitosten kanssa	14
3.3	Motivaatio yhteistyön tekemiselle ja se tuoma lisäarvo	18
3.4	Yhteistyön sujuvuus ja käytännöt	22
3.5	Haasteet.....	25
3.6	Osuustoiminnallisuuden vaikutus yritys-oppilaitosyhteistyössä	28
4	POHDINTA.....	32
	LÄHTEET	38
	LIITTEET	40
	Liite 1. Kysymyslomake.....	40

1 JOHDANTO

Yhteiskunta ja työelämä ovat jatkuvassa muutostilassa. On tultu kauas alkutuotannosta, massateollisuuteen panostavasta tavaratuotannon yhteiskunnasta palvelujen tuotannon kautta yksilöllisten elämysten tuottamiseen tähtäävään talouteen. Tieto- ja viestintäteknologian rooli on jatkuvassa kasvussa ja elinikäinen oppiminen välttämätöntä, jotta kyetään pysymään kiihtyvän kehityksen mukana. Ikärakenne yhteiskunnassa koko Euroopan tasolla muuttuu, kun pieni nuorten sukupolvi koittaa paikata suurten ikäluokkien eläköitymistä. Jotta haasteisiin voidaan vastata erityisesti Suomessa, jossa ikärakenteen muutos on merkittävä, täytyy kaikki työvoima saada valjastettua käyttöön. Niin Suomen kuin koko Euroopan kansantalouden kilpailukyky on koetuksella, ja työelämän laadun parantamiseen keskittymällä on mahdollista parantaa myös työn tuottavuutta. (Pine & Gilmore 1999, 12-13; Työ- ja elinkeinoministeriö 2012, 2)

Yritysten elinehto on kyetä mukautumaan muuttuviin tarpeisiin ja löytää uusia markkinoita ja tuoreita palvelu- ja tuoteideoita. Yksi olennaisimmista resursseista yrityksissä on sen osaamis pääoma, sillä osaava henkilöstö ja osaavat verkostot ovat avain yrityksen menestykseen. Sen lisäksi, että suurten ikäluokkien ikääntyminen tekee lähitulevaisuudessa rekrytoimisesta haastavampaa, on tärkeää kehittää myös yrityksessä jo olemassa olevaa osaamista. (Ojala 2008, 11-15) Myös Ranki toteaa (1999, 13-15), että ellei osaamista jatkuvasti kehitetä, ei yritys pysty säilyttämään kilpailukykyään. On tärkeää myös pystyä ennakoimaan tulevia osaamistarpeita. Yhteistyö oppilaitosten kanssa on erinomainen väylä yrityksille päästä näkemään tulevaisuuden osaajia ja vaikuttamaan, millaisin eväin he oppilaitoksista työelämään valmistuvat.

Oppilaitosten arki kuitenkin toimii erilaisten lainalaisuuksien mukaan kuin yritysmaailma, ja opetussuunnitelmat ja rakenteet ovat huomattavasti jäyhempiä ja hitaampia vastaamaan ympäristön tarpeisiin. Siinä vaiheessa, kun jokin tärkeä työelämätaito saadaan sisällytettyä opetussuunnitelmaan, voikin olla, että tarve kyseiselle taidolle kentällä on jo muuttunut. Työelämä ja sen vaatimukset muuttuvat yhä kiihtyvällä vauhdilla, eikä teollisen yhteiskunnan tarpeisiin suunniteltu koululaitos enää palvele innovaatioyhteiskunnan tarpeita. Oppilaitoksilla on kuitenkin merkittävä rooli kasvatettaessa yhteiskuntaan aktiivisia ja osaavia jäseniä ja nuoret ovat tärkeitä toimijoita rakennettaessa tulevaisuuden työelämää ja yhteiskuntaa. Yrityskenttä ja oppilaitokset lipuvat helposti kauas toisistaan, ellei niiden vuorovaikutuksen ylläpitämiseen kiinnitetä aktiivisesti huomiota.

Kehittämällä malleja, selkeyttämällä toimintatapoja ja luomalla yhteensopivia vuosikel-loja yhteistyön tekeminen voi muodostua osaksi yrityksen ja oppilaitoksen luontaista toimintaa.

Yrittäjyyskasvatus on termi, joka tulee nykyään vastaan niin maakunnallisissa strategi-oissa, yrittäjäjärjestöjen kuin Opetusministeriön linjauksissakin. Käsitukset määritelmän sisällöstä vaihtelevat, mutta useimmiten ne liittyvät kuitenkin jollain tavalla oppilaitos-ten ja yritysten tekemän yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen. Yrittäjyyskasvatuksen merkityksestä ja tärkeydestä osana opetussuunnitelmia on löydettävissä jonkin verran tutkimusmateriaalia, minkä avulla on rakentunut käsitys siitä, minkälaisia taitoja nuoret voivat saada ja edistää yrittäjyyskasvatukseen liitettävän yrittäjyyspedagogiikan avulla.

Vähemmän materiaaleja ja tutkimustietoa on kuitenkin löydettävissä yritysten näkö-kulmasta. Aitojen yritysten kanssa tehtävä yhteistyö ja vuorovaikutus todetaan olennai-seksi osaksi yrittäjyyskasvatusta. Yhteistyön täytyy olla kuitenkin molempia osapuolia hyödyttävää, jotta se on mielekästä (Luukkainen & Toivola 1998, 46-48) ja siihen si-toudutaan pidemmälläkin aikavälillä. Tutkimuksen haastatteluissa yritykset toivat usein esiin, että he kokevat tärkeäksi sen, mitä nuoret saavat yhteistyöstä. Yritykselle koituvat edut ja hyödyt yrittäjyyskasvatuksen tekemiseen eivät aina ole yrityksille niin selkeästi nähtävissä, mikä saattaa heijastua motivaatioon ja sitoutumiseen. Toisaalta vuorovaiku-tukseen ja yhteistyön ylläpitämiseen täytyy sekä yrityksen että oppilaitoksen nähdä vai-vaa, ja tiukilla resursseilla ylimääräistä työtä aiheuttavat toiminnot jäävät helposti vä-häisemmälle huomiolle. Selkeiden toimintamallien puuttuessa yhteistyö vaatii ajoittain suurta panostusta.

Yrittäjyyskasvatuksen tutkimuksen saralla on löydettävissä paljon viitteitä siihen, miten osuuskunta oppimisympäristönä tukee yrittäjyyskasvatusta oppilaitoksissa. On myös tehty tutkimusta siitä, miten PK-yritykset tukevat kouluja yrittäjyyskasvatuksessa (Vai-nio & Wessman 2011) ja minkälaisia näkökulmia yrityksillä ylipäättään on yrittäjyys-kasvatukseen (Lehtoranta & Varis 2012). Oli kuitenkin kiinnostavaa selvittää, miten osuuskuntamuotoiset yritykset Suomessa harjoittavat yrittäjyyskasvatusta tällä hetkellä ja mitä mahdollisuuksia siinä nähdään. Tutkimuksessa haluttiin kartoittaa, millaista yh-teistyö on ja minkä oppilaitosten kanssa sitä tehdään. Tutkimus mahdollisti myös pie-nimuotoista vertailua siitä, esiintyisikö osuuskuntien ja muita yritysmuotoja edustavien yritysten välillä eroavaisuuksia siinä, miten he tekevät yrittäjyyskasvatusta ja mikä heitä

siihen motivoi. Hypoteesina oli, että osuuskunnat saattaisivat kokea yritysoppilaitosyhteistyön luontevana osana yritystoimintaansa, koska se on luonteva keino tukea paikallista yhteisöä ja sen hyvinvointia.

Vaikka yrittäjyyskasvatuksesta ja työelämäyhteistyöstä puhutaan yhä enemmän, yhteistyön tekeminen on monelle oppilaitokselle ja yritykselle kuitenkin vielä kynnyskysymys. Ei nähdä, millaista yhteistyötä voitaisiin tehdä, mitä sillä voitaisiin saavuttaa eikä tiedetä, mistä tulisi lähteä liikkeelle. Opetushenkilöstölle on nykyisin tarjolla yhä enenevässä määrin apua ja työkaluja yrittäjyyskasvatuksen tekemiseen. Yrityksissä käytännöt ovat kuitenkin hyvin vaihtelevat. Toisissa yrityksissä yhteistyö oppilaitosten kanssa on luontevaa ja pitkäjänteistä, kun taas toisissa motivaatiota löytyisi mutta tavat tehdä yhteistyötä ovat vielä epäselviä.

Suomi on maailmanlaajuisessa vertailussa maailman osuustoiminnallisimman maa, kun otetaan huomioon suomalaisten osuuskuntien liikevaihto verrattuna bruttokansantuotteeseen tai jos verrataan osuuskuntien jäsenmäärää Suomen väkilukuun. Osuuskunnat eroavat muita yritysmuotoja edustavista yrityksistä siinä, että niiden liiketoiminnalle ominaista on palvelujen tarjoaminen jäsenilleen eikä pelkkä liikevoiton tavoittelu itsessään. (Pellervo 2014A). Moni osuuskunta on syntynyt tarpeesta saada parempia, edullisempia ja paikallisia, ihmistä lähellä olevia palveluja; siis ihmisten tarpeesta voida vaikuttaa omaan hyvinvointiinsa. Eräs osuuskunta mainitsi haastattelussa, että he haluavat olla ”jäsentensä mukana kehdosta hautaan asti”. Toisen osuuskunnan toimitusjohtaja totesi, että nuoruus on niin merkittävää aikaa ihmisen elämässä, että he haluavat ehdottomasti olla mukana tukemassa paikallisia nuoria opiskelun ja terveiden elintapojen pariin. Taustalla on nähtävissä siis myös muunlaisia motivaatioita toiminnalle kuin taloudellinen hyöty ja näitä tutkimuksen avulla haluttiin kartoittaa.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTATEKIJÄT

Vuonna 2012 juhlittiin Yhdistyneiden Kansakuntien julistamaa Kansainvälistä Osuustoimintavuotta, jonka yksi tärkeimpiä päätavoitteita oli tuoda osuustoimintaa tutuksi nuorille ja edistää osuustoiminnallista koulutusta ja tutkimusta (YK:n kansainvälinen..., 3, 2013). Juhlavuoden tavoitteina Suomessa nostettiin esiin muun muassa tietoisuuden ja kiinnostuksen lisääminen osuustoimintaa kohtaan, kouluyhteistyön kehittäminen sekä kesätyöpaikkojen luominen osuustoiminnallisten yritysten kautta. Yksi tavoitteista oli myös tuoda esiin osuustoiminnan mahdollisuuksia oppilaitosten yrittäjyyskasvatuksessa. (YK:n kansainvälinen..., 4, 2013). Osuustoiminnan vuosikymmen jatkuu vuoteen 2020 asti.

Sain mahdollisuuden olla omalta osaltani toteuttamassa Kansainvälisen osuuskuntavuoden tavoitteita tämän opinnäytetyön kautta tuottamalla osuustoiminnallisen tutkimuksen. Pellervo-Seuran ja YVI-hankkeen toimeksiannosta selvitettiin suomalaisten osuuskuntamuotoisten yritysten mahdollisesti harjoittaman yrittäjyyskasvatuksen nykytilaa ja tulevaisuudennäkymiä.

YVI on Turun yliopiston hanke, missä kehitetään yrittäjyyskasvatuksen virtuaalista oppimisympäristöä. YVI-hanke on kehittänyt YVI.fi Internet-sivuston, joka on verkossa oleva oppimisympäristö (Mistä YVI:ssä on kyse? 2014). Sivustolle on kerätty ja tuotettu materiaalia yrittäjyyskasvatuksesta eri kohderyhmien tarpeet huomioiden. Sivustolta löytyy muun muassa oppimateriaaleja opettajien hyödynnettäväksi, ajankohtaista tietoa yrittäjyyskasvatuksen tapahtumista ja tutkimuksesta sekä vinkkejä yrityksille, miten oppilaitosten kanssa voisi toteuttaa yhteistyötä käytännössä.

Pellervo-Seura on suomalainen osuustoiminnan palvelu- ja yhteistyöjärjestö. Sen tehtävänä on edistää ja parantaa osuustoiminnan yhteiskunnallisia edellytyksiä osallistumalla muun muassa lainsäädäntötyöhön ja vaikuttamalla talous- ja elinkeinopolitiikkaan. Se edistää osuustoiminnan tunnettua ja vetovoimaisuutta yrittämismallina ja tuottaa jäsenilleen erilaisia palveluja (Pellervo, 2014B).

Tutkimuksessa kartoitettiin, tekevätkö osuuskunnat yrittäjyyskasvatusta ja jos tekevät, miten he ovat kokeneet yhteistyön oppilaitosten kanssa. Oli mahdollista myös selvittää, oliko osuustoiminnan arvopohjaisuudella yhteyttä motivaatioon tehdä yrittäjyyskasva-

tusta ja kokivatko yritykset, että se on osa heidän rooliaan osana yhteisön aktiivisena toimijana. Tutkimuksessa päästiin myös kartoittamaan hyviä käytänteitä ja toiveita toiminnan kehittämiseksi eri osuuskuntien ja oppilaitosten välillä.

2.1 Yritysten ja oppilaitosten välinen yhteistyö

Yhteiskunnan taloudellinen hyvinvointi edellyttää vahvaa ja kilpailukykyistä yrityssektoria. Yritykset tarjoavat työpaikkoja, maksavat veroja ja niissä syntyy merkittävä osa innovaatioista, mitä myös levitetään yritystoiminnan avulla. Tarvitaan niin yksinyrittäjien mikroyrityksiä kuin globaaliin kasvuun kykeneviä, kansainvälisesti menestyviä yrityksiä, jotta kansantalous toimii ja yhteiskunta kehittyy. Yhteiskunta ja työelämä muuttuu nopeasti, ja yritystoiminta on monimuotoistunut ja kansainvälistynyt. Yksilön psyykinen, fyysinen ja sosiaalinen hyvinvointi perustuu yksilön aktiivisuuteen ja vastuun ottamiseen niin omasta toiminnastaan kuin lähimmäisistäänkin. (Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat 2009, 12-13) Opetusministeriön tavoitteena onkin vahvistaa ja kehittää osallistuvaa ja aktiivista kansalaisuutta, jossa yksilöt toimivat yrittäjämäisellä asenteella. (2009, 14)

Yrittäjien keski-ikää seurattaessa jopa 14% on yli 60-vuotiaita ja yli 40% yli 50-vuotiaita (2009). Suurten ikäluokkien lähivuosina eläköityessä tarvitaan yrityksissä onnistuneita omistajanvaihdoksia, jotteimme menetä valtavasti osaamista ja työpaikkoja. On kiinnitettävä huomiota nuorten kiinnostukseen ryhtyä yrittäjiksi, sillä nuoria tarvitaan yritysmaailmassa enemmän kuin koskaan. Nuoret tarjoavat tuoreita näkemyksiä ja osaamista palveluja ja tuotteita kehitettäessä. Työelämän ja yritystoiminnan vaatimukset kasvavat, ja näin ollen koulutusjärjestelmä on olennaisessa osassa synnyttävässä uutta yrittäjyyttä. Korkeakoulutettujen yrittäjien määrä on kasvussa. On tapahtunut yleistä asennemuutosta yrittäjyyttä kohtaan, mikä johtuu osaltaan myös yrittäjyyskasvatuksen vahvistumisesta ja opettajien koulutuksesta. Yrittäjyyttä tulee jatkossakin syntyä sekä ammatillisen että korkeakoulutuksen pohjalta. (Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat 2009, 12-13) Opetusministeriön tavoitteissa yrittäjyyttä halutaan vahvistaa kattavasti koko koulutusjärjestelmän puitteissa ja yrittäjyyden houkuttelevuutta yhtenä uravaihtoehtona halutaan lisätä. (2009, 14)

Yrittäjyyskasvatukselle ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, ja termi ymmärretäänkin hyvin moninaisin merkityksin. Ristimäki (2002) ja Remes (2003) ovat sen kannalla, että yrittäjyyskasvatuksen määrittelyssä olisi aiheellista erottaa kaksi käsitettä toisistaan. Sen mukaan yrittäjyyskasvatuksella tarkoitettaisiin sitä opetussuunnitelmaan kuuluvaa oppimisen menetelmää, jonka avulla oppija oppisi edellytykset yrittäjämäiseen toimintaan. Yrittäjä- tai yrittäjyyskoulutus taas liittyisi selkeämmin yrittäjänä toimimisessa vaadittavien tietosisältöjen oppimiseen. (Lassila 2009, 72.)

Opetusministeriön julkaisussa Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat 2009 luotiin toivetilavuodelle 2015, joka on juuri alkamassa. Tärkeimpinä tavoitteina on nähty, että tämän mennessä yrittäjyyskasvatuksen kehittäminen olisi jo paikallista ja alueellista ja eri toimijoiden verkostoyhteistyö olisi vahvistunut. Yrittäjyyttä kohtaan olisi syntynyt positiivinen asenneilmapiiri. Yrittäjyyskasvatuksen on toivottu jo olevan vahvemmin näkyvisä myös opetussuunnitelmissa niin kansallisella kuin oppilaitosten tasolla. Sen tulisi olla jo sisällytetty maakuntien strategioihin. (2009, 14) Opetusministeriöllä on ollut myös tarkempia tavoitteita eri oppilaitosasteiden tukemaa yrittäjyyskasvatusta kohtaan. Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus tulisi näkyä vahvasti niin ammatillisten perustutkintojen, korkeakoulututkintojen kuin opettajankoulutuksenkin sisällöissä ja strategioissa. Yrittäjyyspedagogiikan, yrittäjämäisten oppimisympäristöjen ja verkostoyhteistyön tutkimista ja toteutusta on tavoitetilassa lisätty. (2009, 15)

2.2 Yhteiskunnallinen yritys ja yhteiskuntavastuu

Yhteiskunnallisesta yritystoiminnasta puhutaan silloin, kun yrityksen toiminta tähtää yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen ja se on osoitettu toiminnassa myös avoimesti. Nämä yritykset kykenevät yhdistämään liiketoimintaosaamisensa ja yhteiskunnallisen tehtävän, ja yrityksen voiton ohjaaminen yhteiskunnallisen tavoitteen toteuttamiseen on myös yritystoiminnassa merkittävässä roolissa. (Pöyhönen ym. 2010, 5). Huomionarvoinen näkökulma yhteiskunnalliseen yrittäjyyteen on, että toiminnan täytyy olla tuotavaa ja tuotto tulee investoida takaisin yritykseen tai sen lähiympäristöön (Lilja & Mankki 2010, 5). Esimerkkeinä yhteiskunnallisista tehtävistä voivat olla vastuullisen kaupankäynnin kehittäminen, taantuvien alueiden tukeminen ja ympäristön suojeleminen. Päätoimialat EU- maissa yhteiskunnallisen yritystoiminnan saralla liittyvät vaikeasti työllistyvien henkilöiden tukemiseen ja henkilökohtaisiin palveluihin, kuten lasten- ja

vanhustenhoitoon. Yhteiskunnallinen yritys on terminä väljä, sillä siihen voidaan sisällyttää yritysmuotoisten toimijoiden lisäksi muita yhteisöjä, kuten järjestöjä, osuuskuntia ja kolmannen sektorin toimijoita. Joissain maissa yhteiskunnallisille yrityksille on olemassa jopa oma yritysmuotonsa, mutta monissa EU-maissa ne ovat yleisimmin osuuskuntia. (Pöyhönen ym. 2010, 5). Yhteiskunnallinen yrittäjäyys on yksi muoto vaikuttaa kansalaisten tasa-arvoiseen hyvinvointiin ja sen avulla koetaan voivan vaikuttaa positiivisesti sosiaalisten ja ympäristöongelmien ratkaisuun yhteiskunnassa (Haanpää & Tuppurainen 2012, 11).

Yhteiskuntavastuu on terminä varsin nuori. 1990-luvulla YK lanseerasi julkiseen keskusteluun käsitteen kestävä kehitys (Jussila 2010, 7), mikä kuvaa toimintaa, joka ottaa huomioon maapallon resurssien riittämisen pitkällä aikavälillä ja edistää maapallon asukkaiden hyvinvointia. Kestävästä kehityksestä puhutaan erityisesti isojen organisaatioiden ja valtioiden kohdalla, koska niiden päätöksillä on kerrannaisvaikutuksia ja ne voivat havaittavasti vaikuttaa koko maapallon tulevaisuuteen. (Jussila 2010, 12). Yrityksen yhteiskuntavastuu on alatermi, joka kuvaa kestävästä kehitystä yritystoiminnassa. Yhteiskuntavastuu ilmaisee yhteyden yrityksen toiminnan ja kestävästä kehityksen välillä, sillä yrityksillä on mahdollisuus oman toimintansa kautta edistää kestävästä kehityksen tavoitteita (Jussila 2010, 12-13). Yhteiskuntavastuu voidaan jakaa kolmeen keskeiseen alakäsitteeseen, jotka ovat taloudellinen vastuu, sosiaalinen vastuu ja ympäristövastuu (Jussila 2010, 15).

2.3 Tutkimuksen toteutus

Tutkimusta varten valittiin 11 suomalaista osuuskuntaa, joita haastateltiin noin kymmenen kysymykseen pohjautuvan kysymyspatteriston avulla. Tutkimusmenetelmäksi valittiin puolistrukturoitu laadullinen tutkimus, mikä toteutettiin teemahaastatteluilla (Hirsjärvi & Hurme 2008, 47-48). Puolistrukturoidun teemahaastattelun etu tämänkaltaisessa tutkimuksessa on se, että vaikka kaikille haastateltaville käytetään samaa kysymyspatteristoa, ei ole kuitenkaan välttämätöntä, että kysymysten tarkka sisältö ja järjestys olisi sama. Yritys-oppilaitosyhteistyö ja yrittäjäyyskasvatus ei ole välttämättä haastatelluille kovin selkeästi rajattu aihealue, minkä vuoksi koettiin tärkeäksi pystyä tarkentamaan ja hieman soveltamaan kysymyksiä tarpeen mukaan. Tavoitteena oli myös saada

haastateltavat kertomaan vapaasti ajatuksistaan ja toteuttamistaan yhteistyökuvioista, mikä onnistui parhaiten teemahaastattelun avulla.

Pellervo-Seura oli toteuttanut yli 200 jäsenhaastattelua jäsenyrityksissään vuosien 2010-2011 aikana (Karhu 2012). Haastattelut suorittaneen toimitusjohtaja Karhun mukaan myös niissä sivuttiin ajoittain oppilaitosyhteistyötä. Jäsenhaastattelumateriaali saatiin osaksi työn lähdemateriaalia ja sieltä löydettyjen kontaktien perusteella valittiin myös joitain tutkimukseen pyydetävistä osuuskunnista. Vaikka Pellervon kysymyspatteristossa ei kysytty suoranaisesti yrittäjyyskasvatuksesta, oli erityisesti joistain avointen kysymysten vastauksista tulkittavissa suoria viittauksia kyseisten osuuskuntayritysten arvomaailmaan ja toimintaan yhteistyössä alueellisten oppilaitosten kanssa.

Kontaktoitavien osuuskuntien kartoittamisessa käytettiin Pellervo-Seuran jäsenrekisteriä sekä kattavaa jäsenhaastattelumateriaalia. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten osuuskunnat ylipäätään näkevät oppilaitosyhteistyön merkityksen ja kuinka paljon yhteistyötä tällä hetkellä tehdään. Tutkimuksen tavoitteista johtuen tutkimukseen valittiin osuuskuntia summittain tietämättä, tekevätkö ne yhteistyötä vai eivät. Tutkimuksen kannalta oli kiinnostavaa myös kuulla, jos yhteistyötä ei tehdä ja miksi sitä ei tehdä. Koska oli teoreettinen mahdollisuus sille, että missään tavoittamassamme osuuskunnassa ei tehtäisi yrittäjyyskasvatusta, tutkimukseen valittiin jäsenhaastattelujen vastausten perusteella muutama osuuskunta, joissa tiedettävästi jonkinlaista oppilaitosyhteistyötä tehdään. Näin pystyttiin varmistamaan, että saatiin mielipiteitä ja kokemuksia myös yhteistyön tekijöiltä, mikä omalta osaltaan toisi monipuolisuutta tutkimuksen lopputulokseen.

Tutkimuksessa haluttiin tarkastella osuuskuntamuotoisia yrityksiä ylipäätään, minkä vuoksi koettiin tärkeäksi haastatella myös muita kuin Pellervoon kuuluvia osuuskuntia. Jotta saatiin mahdollisimman kattava kuva erilaisista osuuskunnista Suomessa, etsittiin myös muita osuuskuntia muun muassa Yhdessä yrittämään! –hankkeen kautta. Tavoitteena oli saada haastateltavaksi osuuskuntia monipuolisesti eri puolelta Suomea, eri toimialoilta ja liikevaihtoluokista, jotta osuuskuntien toiminnasta saataisiin mahdollisimman monipuolinen ja kattava kuva otoksen ollessa rajallinen. Osuuskuntamuotoisia yrityksiä on myös olemassa paljon oppilaitosten sisällä, sillä osuuskunta on erinomainen oppimisympäristö yrittäjyydelle. Koska oppilaitoksissa toimivilla osuuskunnilla on

luontainen yhteys yritys-oppilaitosyhteistyöhön, keskityin haastattelemaan pääosin oppilaitosten ulkopuolisia osuuskuntia.

Osuuskuntiin otettiin yhteyttä tammi-maaliskuun välillä 2012, milloin myös suurin osa haastatteluista toteutettiin. Pellervo-Seuran jäsenosuuskunnat saivat saatekirjeen toimitusjohtaja Sami Karhulta, jotta heillä oli hieman ennakkotietoa tutkimuksesta haastattelyhteydenoton koittaessa. Haastattelut suoritettiin pääosin puhelimitse ja ne kestivät keskimäärin puoli tuntia. Yksi haastattelu tehtiin kasvotusten. Pääosin haastateltavat kokivat yhteydenoton positiivisena ja pitivät tärkeänä sitä, että tällaista aihetta selvitetään. Haastattelut litteroitiin sanatarkasti kevään 2012 aikana ja purettiin teemoittain, jotta niitä voitiin analysoida.

TAULUKKO 1. Tutkimukseen osallistuneet osuuskunnat

OSUUSKUNTA	HAASTATELTAVA	LIIKEVAIHTO	PÄÄTOIMIALA
YRITYS A	toimitusjohtaja	200 milj	rahoitus tai vähittäispankkitoiminta
YRITYS B	toimialajohtaja	40-60 milj	matkailu- ja ravintola-ala
YRITYS C	toimitusjohtaja	6 milj	hankintaosuuskunta
YRITYS D	toimitusjohtaja	5 milj	rahoitus tai vähittäispankkitoiminta
YRITYS E	toimitusjohtaja	2 milj	rahoitus tai vähittäispankkitoiminta
YRITYS F	toimitusjohtaja	1,2 milj	sähköverkkoyhtiöt
YRITYS G	toimitusjohtaja	900000	vakuutustoiminta
YRITYS H	toimitusjohtaja	680000	luonto-ohjelmalvelut
YRITYS I	hallituksen puheenjohtaja	50-200 000	monialayritys
YRITYS J	hallituksen puheenjohtaja	130-140 000	musiikkikasvatus ja musiikinopetus
YRITYS K	hallituksen jäsen, sihteeri, projektipäällikkö	60000	luovat alat

3 OSUUSKUNTIEN NÄKÖKULMIA YRITTÄJYYSKASVATUKSEEN

Osuustoiminnan erottaa muista yritysmuodoista sen tasavertainen ja demokraattinen jäsen/ääni periaate. Osuuskunta on taloudellista yhteistoimintaa, jonka jäsenet yhteisesti omistavat ja joka tähtää siihen osallistuvien hyvinvoinnin tason ylläpitämiseen tai parantamiseen. Hyvinvoinnilla tarkoitetaan tässä yhteydessä joko sosiaalisia, taloudellisia tai henkisiä elinoloja. (Koskiniemi 1998, 200)

3.1 Osuustoiminnan arvot ja periaatteet

Osuustoiminta perustuu kuuteen perusarvoon, joita ovat omatoimisuus, omavastuisuus, demokratia, tasa-arvo, oikeudenmukaisuus ja solidaarisuus. Eettiset arvot liiketoiminnan taustalla ovat rehellisyys, avoimuus, yhteiskunnallinen vastuu ja muista ihmisistä välittäminen. (Laurinkari 2004. 52, 56)

Kansainvälinen Osuustoimintaliitto International Co-operative Alliance on määritellyt seitsemän osuustoiminnan periaatetta (ICA 2014):

1. Osuuskunnat ovat vapaaehtoisia ja avoimia organisaatioita.
2. Perusosuuskunnat noudattavat jäsen/ääni –periaatetta.
3. Osuuskunnan jäsenet osallistuvat yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti pääoman kartuttamiseen.
4. Osuuskunnat ovat itsenäisiä, jäsentensä hallitsemia, omatoimisuuteen perustuvia demokraattisia organisaatioita.
5. Osuuskunnat tarjoavat jäsenilleen, luottamushenkilöilleen, liikkeenjohdolleen ja henkilöstölleen mahdollisuuden koulutukseen.
6. Osuuskunnat harjoittavat keskinäistä yhteistyötä.
7. Osuuskunnat työskentelevät yhteisöjensä kestäväen kehityksen eteen.

3.2 Osuuskuntien harjoittama yhteistyö oppilaitosten kanssa

Haastatelluissa osuuskunnissa nousi esiin erilaiset yhteistyön muodot kaikkien oppilaitosasteiden kanssa.

Eniten yhteistyötä, 64% vastaajista, tehtiin yläkoulujen ja ammatillisten oppilaitosten kanssa. Toiseksi yleisintä, 55%, oli yhteistyö alakoulujen ja ammattikorkeakoulujen kanssa. 36% oli tekemisissä lukioden kanssa ja 18% haastateltavista osuuskunnista oli teki yhteistyötä päiväkotien tai yliopistojen kanssa.

TAULUKKO 2. Osuuskuntien yhteistyöoppilaitokset

YRITYS	päiväko- ti	alakoulu	yläkoulu	Amm.opp .	lukio	amk	yliopis- to
A		X	X		X	X	X
B				X		X	
C		X	X				
D		X	X	X	X		
E		X	X				
F				X			
G	X	X	X		X		
H			X	X		X	
I				X	X	X	X
J	X	X	X	X		X	
K				X		X	
yht.	2	6	7	7	4	6	2

Tutkimuksessa kartoitettuja yhteistyön muotoja olivat:

- Opiskelijoiden työelämäjaksot (TET, työssäoppiminen ja työharjoittelu)
- Opiskelijoiden vierailut yrityksissä
- Yritysten järjestämä opetus joko yrityksen tai oppilaitoksen tiloissa
- Yritysten osallistuminen opetuksen suunnitteluun
- Oppilaitoksen ja yrityksen yhteiset projektit, opinnäytetyöt
- Yritysten edustajien vierailut oppilaitoksissa
- Kummitoiminta
- Stipendit – taloudellinen ja materiaallinen tuki
- Opettajien vierailut yrityksissä
- Opettajien työelämäjaksot, kuten OpeTET
- Oppilaitoksen ja yrityksen yhteiset projektit
- Opinnäytetyöt
- Oppilaitoksen edustus osuuskunnan hallituksessa
- Oppisopimuskoulutus

Yleisimmät yhteistyön muodot olivat opintoihin kuuluvan työharjoittelun suorittaminen osuuskunnassa (70%) sekä oppilaitoksen sponsorointi erinäisin tavoin (60%). Osa yrityksistä kutsui oppilaita yritykseensä yritysvierailulle. Eräs osuuskunta myös mainitsi, että he käyvät pitämässä luentoja oppilaitoksissa.

Nämä oppilaitokset tekee meille vierailuja ja me pidetään niille oppitunteja. Sitten sponsoroimme näitä kouluja, annamme stipendejä, järjestämme joitakin kilpailuja. YRITYS D

On kulttuuripuolta niiden kanssa, kuvataidepuolta, ja sitten me ollaan tukemassa juuri tätä huumeiden vastaista valistusta ja – – kyllä se yhteistyö on ilman muuta tärkeä. YRITYS E

Ja tottakai sitten kaikkea muuta yritetään saada nuorille järjestettyä. Vähän konserteissa ollaan mukana ja kaiken tyyppisissä – – . Suomen jääkiekkoharjoitusotteluun Raumalle viemässä porukkaa huhtikuussa, ja toivon mukaan saadaan nuoria ja semmosia niinkun terveellä elämänaikajatkamalla olevia ihmisiä mukaan, että koitetaan niissäkin vaikuttaa sitten parhaaseen suuntaan. Aina kun hankkeita vaan löytyy niin niihin mennään mukaan. YRITYS E

Kävi ilmi, että yleinen tapa osuuskunnilla ja oppilaitoksilla tehdä yhteistyötä oli se, että yrityksen hallituksessa oli oppilaitosten edustajia jäsenenä.

Meillä ei oo koskaan ollut semmosta tilannetta, että hallituksessa tai hallintoneuvostossa ei olis opettajia. YRITYS A

Ja sitten yläaste/lukion rehtori on meillä hallituksessa ja ala-asteen rehtori on myös hallituksessa. YRITYS D

Meillä on aika hyvin, että meillä on yhden hallituksen jäsenen vaimo koulujen rehtorina täällä, että meillä on aika hyvät linkit sitten näihin ala- ja yläasteisiin. Ehkä se voisi olla semmoista vähän avoimempaa. YRITYS C

Sponsorointi oli usein mainittu tapa tehdä yrittäjyyskasvatusta.

Osuuspankkiliittona kaikki pankit olemme yhdessä ollut yrittäjyyttä kehittämässä – – ammattikorkeakoulussa tällaisella yrityskiihdyttämöllä, me annettiin siihen huomattava rahasumma muutama vuosi sitten, ja mä olin siinä ohjausryhmässä, että miten niitä rahoja sitten käytettiin, että jos joku on selvästi yrittäjyyteen kannustava ammattikorkeakoulu – –. Annoimme täällä Porin yliopistokeskuksessa toimiville yliopistoille, elikkä Turun, Tampereen ja Aalto-yliopistolle lahjoituksia. YRITYS A

Joskus käyty kertomassa ihan vakuutusasioista ja – – Tämmöstä kaikkea paikallisten kanssa. Alakoululla vai pienempiä – – on lahjotettu tommosia – – liikenneliivejä. YRITYS G

Tänä päivänä juuri sponsorirahat on tiukissa ja kyllä me sitten siinä tetaan, että – – esimerkiksi tuutoritoiminta mitä täällä on lukiopuolella, kun ne vanhemmat oppilaat sitten ovat nuorempien tukena niin tuutor-puvut on jaettu niille, niin erottuu ne tuutorit tuolla koulumaailmassa. YRITYS A

Jos heillä on (alakoulu) metsäretki niin ollaan lahjoitettu sinne sitten juurteja tai maitoja, mehuja. YRITYS C

Kevätmarkkinoilla tarkoitus, että yläasteelta tulee yksi luokka, joka luokkaretkeen kerää rahaa, niin joko kojua tai sitten omia pieniä leivontatuotteita myymään. YRITYS C

Meillä on ollut nyt sitten jo 12 vuotta käytäntö sellanen, että me annamme jokaiselle – – (kylän) ylioppilaalle 50 euron stipendin. Ja idea siinä on, että se nyt sopii tähän meidän osuustoiminnalliseen systeemiin, elikkä me haluamme muistaa kaikkia. On kaikille arvokasta, että on päässyt ylioppilaaksi. Jokainen on joutunut ponnistelemaan omista lähtökohdistaan ja sitten, kun se ylioppilaaks on päässyt ja sen tavoitteen on saavuttanut, niin mun mielestä ne kaikki on niinku semmosia palkitsemisen arvoisia. YRITYS A

3.3 Motivaatio yhteistyön tekemiselle ja se tuoma lisäarvo

Yhteistyön tuoma lisäarvo yritykselle

Moni yritys toi paljon esiin nuorten näkökulmaa ja korosti, mitä hyötyä oppilaille yrittäjäyhteistyöstä on mutta eivät maininneet tai nähneet yhtä selkeästi, mitä yritys siitä voi saada.

No yhteistyö on toiminut hyvin, ja kyllä se tuo lisäarvoa. Se luo tietysti sitä lisäarvoa enimmäkseen välillisesti ja pitkän ajan kuluttua. YRITYS D

Näkyvyys ja imagon rakentaminen

Tutkimuksessa haastatelluista yrityksistä enemmistö, 70%, tekivät yhteistyötä oppilaitosten kanssa siksi, että he kokivat saavansa sitä kautta hyvää näkyvyyttä yritykselleen. Markkinoinnilliset hyödyt koettiin merkittäviksi, sillä toimialasta riippuen nuoret ovat monelle yritykselle nykyisiä tai potentiaalisia tulevia asiakkaita. Lasten ja nuorten kautta on mahdollista tavoittaa myös heidän vanhempansa. Eräs yritys sanoi suoraan haluavansa uusia asiakkaita ja lisätä myyntiä.

Välitön hyöty on se, että me ollaan näkösällä. Ollaan esillä oppilaitosten yhteydessä ja sehän on positiivista myös, ainakin pääsääntöisesti. YRITYS D

Meidän myymälän myynti on kasvanut, ja se että kun lapset on puhunut, että meillä on semmoista ja semmoista tavaraa myymälässä niin vanhemmat on käynyt sitten katsomassa. YRITYS C

Kyl se varmaan niinkun – – jotain lisäarvoa, tunnettuutta ja tätä imago-puolta siinä lisää. YRITYS G

Yritykset näkivät, että yhteistyön kautta he pystyivät rakentamaan ja parantamaan yrityksensä imagoa. Moni yrityksistä teki vierailuja oppilaitoksiin, missä he pääsivät kertomaan yritystoiminnastaan tarkemmin. Yhteistyön kautta on mahdollista saada keskustelunavauksia nuoriin päin ja aidosti keskustella heidän kanssaan. Oppilaitosyhteistyö onkin erinomainen tapa yrityksille rakentaa työnantajakuva.

Olen ajatellut, että me saatais vähän sellaista avoimempaa mainetta ja meillä on edellisten toimitusjohtajien kausilla ollut tämmöistä aika – – että ei ole lähdetty mihinkään mukaan, niin mä yritän nytten vähän – – että tulis semmoinen positiivisempi kuva. YRITYS C

Me kannustetaan sillä tavalla omalta osaltamme opiskelemaan, koulunkäyntiin, ja sitten oikein pitkällä aikavälillä voidaan ajatella myös, että sieltä aikaa myöten voisi kasvaa meille työntekijöitä. YRITYS D

Joo, siinä on se näkyvyys ja.. mulla on lastenhoitoalalta itsellä työtaustaa, niin mä tykkään, että lapsille pystyy kertomaan ja puhumaan ja heitä pystyy käyttään kiertää täällä. Musta se on tosi tärkeitä. YRITYS C

Toiseksi eniten mainittu syy yhteistyön tekemiselle olikin hyvien työntekijöiden löytäminen. 40% vastanneista yrityksistä koki, että oppilaitosten kanssa tehty yhteistyö poiki usein hyviä rekrytointeja. Esimerkiksi yrityksessä työharjoittelujaksonsa tehnyt opiskelija oli usein hyvä kandidaatti myös kesätyöntekijäksi ja myöhemmin mahdollisesti kokopäiväiseksi työntekijäksi. Yritykset kokivat saavansa nuorilta myös uusia, tuoreita näkökulmia ja ideoita yritystoimintaansa.

Yks syy on se – – että sieltä vois sitten olla myöhemmin ihan työntekijöitä ne, jotka käyvät harjoittelussa, että siinä näkee sitten vähän, että minkälaista porukkaa on koulussa. YRITYS F

Kesätöihin tulee sitten useempanakin kesänä – – jotka on niinku täältä tavallaan tuolta ammattikoulun kautta tullu eka harjotteluun ja sitten sillälailla, että kyllä niinkun tos noin välissä tulee tämmösiä pitempiaikaisiakin työntekijöitä. YRITYS F

Abiturienttien kanssa – – halukkaat, jotka ajatteli että vois kesäharjoittelupaikan haluta pankilta niin oli semmonen kilpailu, ja niistä halukkaista sitten arvottiin voittaja, joka sai kesäharjoittelupaikan täältä. YRITYS A

Ylioppilaille pyöritettiin, youtubesta – – haastatteluja joissa nuoria haastateltiin...tuossa viimeksi oli joku kauppatieteilijä joka oli hyvin nuori

mutta on löytänyt OP-Pohjola-ryhmästä pitkän työpaikan, ja sitten siinä esimerkinomaisesti kerrottiin, että mitä hän oli tehnyt, että hän oli sitten tullut työelämään tänne. YRITYS A

Oppilaitosyhteistyö koettiin myös väyläksi toteuttaa osuuskunnan perustehtävää ja yhteiskuntavastuuta.

Se on tällainen yhteiskuntavastuu – – josta koululaitoksen täytyy kunnan johtavasta osuustoiminnasta, liikkeestä saada jotain itselleen, ja mekin saamme toisaalta myös siitä hyötyä, että oppilaat ja nuoret tietävät miten heidän tulee suhtautua raha-asioidensa hoitoon ja yleensä pankkiasiointiin eli tää on semmonen win-win-tilanne. YRITYS A

Meidän perustehtävässä lukee jotenkin siihen malliin, että me halutaan edistää oman toimialueen taloudellista menestystä, hyvinvointia ja turvallisuutta. Sehän lähtee rakentumaan jo oppilaitoksista lähtien. Halutaan olla elävästi mukana tässä yhteisössä. YRITYS D

Jos ihmiset jotain täällä harrastaa niin kyllähän niinku jostain pitää niitä pieniä niinku taloudellisia panostuksia, plus-merkkisiä panostuksia saaha, että tässä niinku tavallaan talkootyötä siinä. Että ei aina ajatella, että tämä nyt on suoranaista niinkun vastikkeellista. YRITYS G

Lisäarvo oppilaitoksille yritysten näkökulmasta

Moni yritysten edustajista koki, että yhteistyö oppilaitosten kanssa täydentää opinto-ohjelmia työelämälähtöisempään suuntaan. He näkivät tärkeänä, että opiskelijat tutustuivat käytännön työelämään ja saavat siitä kokemuksia. Työelämä tietouden lisääminen oli monelle yritykselle tärkeä syy tehdä yhteistyötä.

Mahdollisuus vaikuttaa opetuksen sisältöön

Osa yrityksistä tarjosi myös jopa heillä vakiintuneen käytännön mukaisesti oppituntien kaltaista sisältöä kokonaisille opintoryhmille. Eräs haastatelluista toi ilmi huolensa siitä, ettei oppilaitoksissa opetetut taidot ole välttämättä relevantteja käytännön työn kanssa ja

yhteistyö nähtiinkin selkeänä vaikutusmahdollisuutena opetuksen sisältöön ja tarjontaan.

Meillä kutsutaan vuosittain 9.-luokkalaiset tänne, joka luokka, tämmöseen niin sanotusti pankkikasvatukseen – – myös sitten tällaista yleistä kasvatuksellista asiaa kuten esimerkiksi, että mitä tarkoittaa maksuhäiriöt ja miten tulisi toimia jos tulee maksuvaikeuksia. Samalla sitten käydään läpi tuota luottopuolta, elikkä peruspaketti pankin palveluista ja hiukan tätä kansantalouspuolta. YRITYS A

Meidän juristi esimerkiks käynyt vetämässä oppitunteja siellä aina sitten lukiolaisille. YRITYS A

Meillä on oikeestaan pikkusen erilaista, kun nehän koulussa niitä sisäjähdoshommia pääsääntöisesti tekee niin meillä kun on tätä linjapuolta tässä, niin ne pääsee sitten näkemään vähän toisenlaista sähköalaa. YRITYS F

Eihän tuota rahoitustoimialasta tai lainanottamisesta ja tämmösestä niin ei välttämättä ole sitä viimeistä ja syvintä tietoa koululaitoksella kuin meillä täällä. YRITYS A

Yritykset kokivat, että oppilaitoksille tulee tarjota laadukkaita harjoittelupaikkoja tukemaan ammattitaidon ja työelämä tietouden ajankohtaisuutta.

Tietää ittekin opiskelleena että kuitenkin ne harjoittelupaikat on tärkeitä – – Että niitä kukaan tarjoaa. YRITYS F

Opettajien työelämä tietouden lisääminen

Osa yrityksistä toi ilmi, ettei opettajilla välttämättä ole ajantasaista kuvaa työelämän tarpeista ja he kokivat tärkeänä päästä päivittämään opettajien tietoutta. Oppilaitosten henkilökunta saattaa olla hyvinkin vieraantunutta yritysmaailmasta ja sen lainalaisuuksista ja yhteistyö on erinomainen ja luonnollinen väylä vaikuttaa tietouden lisäämiseen.

Yhteistyöprojektit ja opinnäytetyöt

Oppilaitosten ja yritysten yhteiset projektit ja opinnäytetyöt jäivät hyvin vähäiselle huomiolle haastateltavien kommentteissa. Yhteisprojektit ovat kuitenkin yksi molempia toimijoita tukeva toimintamuoto, jossa opiskelija voi liittää teorian käytännön tarpeeseen ja yritys saa hyödyllistä tutkimustietoa. Römer-Paakkanen (2009, 44) on tutkinut ammattikorkeakouluopiskelijoiden kasvua yrittäjyyteen, ja esihautomo-opiskelijoille tehdyissä haastatteluissa kävi ilmi, että perinteiset, luentomaiset oppimismenetelmät voivat jopa estää yrittäjämäisen toiminnan ja käyttäytymisen oppimista. Parhaiten yrittäjämäisten prosessien oppimista sen sijaan tukevat todellisiin työelämätilanteisiin sidotut harjoitukset ja projektit. (2009, 44) Oman yritystoiminnan suunnittelun lisäksi näitä projekteja tarvitaan yrityksiltä ja työelämästä, mikä on oppilaitoksille yksi merkittävä syy toteuttaa yritys-oppilaitosyhteistyötä.

Yhteistyön tavoitteellisuus

Yritykset olivat hyvin vähäisissä määrin asettaneet yhteistyölle tavoitteita ja yhteistyötä tehtiin pienissä paloissa eri oppilaitosten kanssa. Tavoitteellisuuden puuttuminen teki selkeästi haasteelliseksi myös yhteistyön merkityksen arvioimisen. Yhteistyön onnistumista olisi myös selkeästi helpompi mitata, jos toiminnalle olisi asetettu selkeät tavoitteet.

Nuoriso kaikenkaikkiaan meillä on tärkeä kohderyhmä ja ollaan mukana, mutta – – Mutta kuten sanoin, niin aina tehdään sellasia mitkä tuntuu hyvältä ja että “tää on oikein”. YRITYS E

Mulla oli semmonen visio, että jotain täytyy koululaitoksen kans tehdä, koska siel on selkeesti tiedonpuutetta ja meil olis mahdollisuutta antaa tietoa. YRITYS A

No ei meillä mitään tavoitteita, että kyllä se lähinnä mututuntumalla menee. YRITYS C

3.4 Yhteistyön sujuvuus ja käytännöt

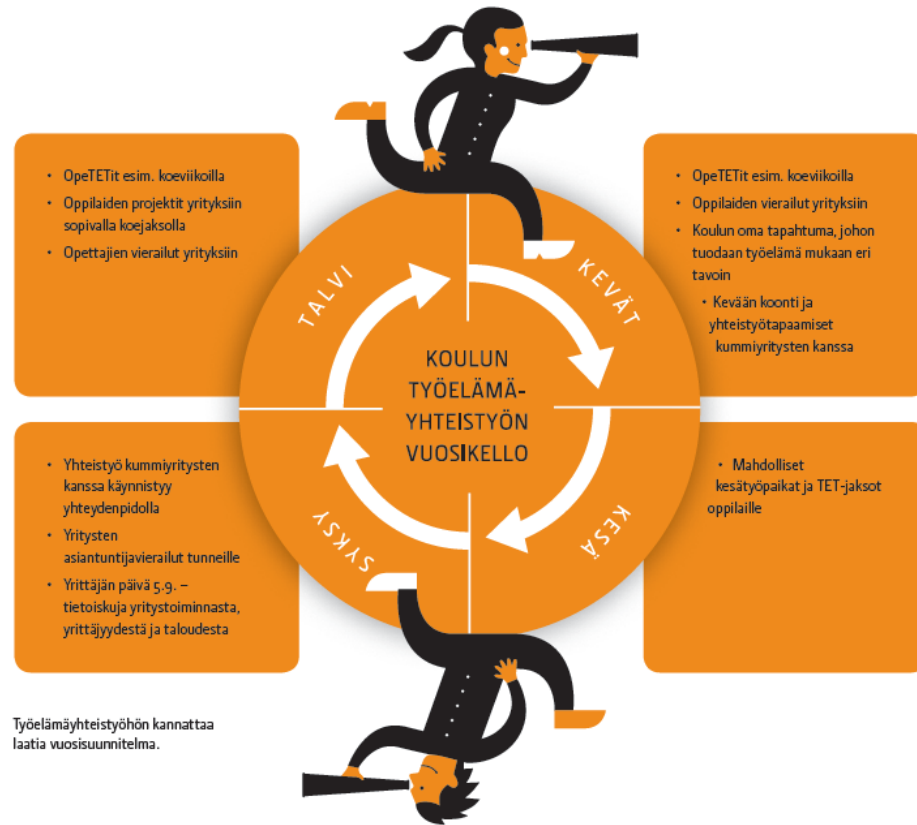
Erytisesti työharjoittelujen suhteen moni haastateltava koki, että opiskelijat ovat hyvin paljon oman aktiivisuutensa varassa. Toivottiin, että opettajat vierailisivat enemmän

yrityksessä harjoittelujakson aikana ja olisivat vuorovaikutuksessa sekä opiskelijan että yrityksen henkilöstön kanssa.

*Kyllä se koulu jää siinä tavallaan vähän taka-alalle, että tietenkin sieltä tulee ne laput mitkä täytetään ja muuta mut että – Ei ne olleet kauheen –
– aktiivisesti käyneet tässä että kyllä se niinku enemmän on aina sitten tämmösissä oppilaan omasta aktiivisuudesta kiinni että miten ne hoitaa ne asiat sitten. YRITYS F*

*Aika vähän me sen niinkö sähköpuolen opettajan kanssakaan ollaan missään tekemisissä – – Että kuitenkin kerran vuodessa käytäis jotain niitä asioita läpi ja muuta, että miltä se siellä näyttää ja miltä se täällä näyttää.
YRITYS F*

Osalla yrityksistä yhteistyö oli luonnollinen osa vuosikiertoa ja aina tiettyyn aikaan vuodesta oli tiettyjen toimenpiteiden aika. Taloudellinen tiedotustoimisto (2014) on havainnollistanut yritys-oppilaitosyhteistyötä vuosikellon avulla (kuvio 1). Vuosikello auttaa yrityksiä ja oppilaitoksia yhteistyön suunnittelussa ja tavoitteiden asettamisessa (TAT, 2014).



KUVIO 1. Koulun työelämäyhteistyön vuosikello. Taloudellinen tiedotustoimisto 2014.

Kymmenien vuosien ajan on tehty jo. Monelta osin se on jo vakiintunutta ja on ihan vuosittain tapahtuvaa, liittyy vuosikiertoon kyllä. YRITYS D

Se on aika moninaista välillä – – tulee niinku niin luonnollisesti ettei sitä enää – – koe että me “järjestetään jotain” vaan tää tulee semmosena niinkun aikakellona, että aina tehdään jotain, kun se aika tulee. YRITYS A

Yhteistyöstä on kuitenkin positiivisia kokemuksia ja esimerkiksi asiantuntijaluennoissa nuoret ovat olleet motivoituneita, mikä heijastaa myös tarvetta tällaiselle opetuksen muodolle.

Esimerkiksi ysiluokkalaiset jotka on tavallaan ongelmallisessa iässäkin ja pidetään oppitunti täällä meidän kokoustiloissa – – melkein sataprosenttisesti ne opiskelijat myös osallistuvat, että mä en tiedä millä tavalla ne sparraa ne opettajat tai opinto-ohjaajat heidät tänne oppiin. Mutta voi olla, että siin on myös aika paljon omaa kiinnostusta ja innokkaasti ne tuntuvat ottavan vastaan tän tiedon mitä täällä annetaan. YRITYS A

Ala-asteen oppilaat on yllättänyt tosi positiivisesti. Että me järjestetään tuottajille joulujuhla, niin heitä oli sitten täällä koristelemassa. Siellä kylä homma toimi. Ja samoin tämän yläasteen luokan kanssa. YRITYS C

3.5 Haasteet

Yleisin huomio, mikä nousi esiin yritysten ja oppilaitosten välisen yhteistyön haastavuudesta oli ajan ja resurssien puute. Yhteistyö koettiin toisinaan varsin työlääksi ja työntekijöillä on valmiiksi niin tiukasti määritellyt työtehtävät, ettei aikaa riitä yhteistyön ylläpitämiseksi.

Ainahan voisi olla työkaluja, jotka helpottavat sitä käytännön yhteistyötä – – joku sopiva taho tuottaisi meille aineistoa mitä me voitaisiin hyödyntää esimerkiksi oppimateriaaleina, kun joskus me käymme oppilaitoksissa pitämässä oppitunteja ja – – meillä on säännöllisesti vuosittain tiettyjä porukoita, jotka käy vierailulla, niin olisi hienoa, jos olisi semmoista valmiita yleistäkin materiaalia osuustoiminta-asiasta olemassa. Ettei tarttis ite aina rakentaa kaikkea. Tai jotain muuta yleistä talouspuolen aineistoa. YRITYS D

No meillä on ollut valtakunnalliset kansainväliset piirustuskilpailut, joissa me ollaan oltu kouluilla – – jakamassa palkinnot ja esittelemässä nämä piirrustukset ja – – Niitä on ollut sitten hurja määrä, kuutisensataa työtä, ja siellä on sitten oma raati, joka arvioi niitä ja sitten voittajatyöt palkitaan. Resurssipula iski siihenkin hommaan – – jos sen tois tänne ja ne täällä vaan palkitsis niin se ei ajais sitä asiaa, että kyllä meidän täy-

tyy mennä kouluille ja nyt tällä hetkellä kahtena viime vuotena meillä ei oo yksinkertaisesti ollut innokkaita henkilöitä siihen saada noita työläisiä... vie liian kauan aikaa. YRITYS A

Toisaalta harjoittelijoille on tarve mutta jos yrityksen henkilöstöä on vähän ja resurssit ovat tiukilla jo valmiiksi, voi olla, ettei harjoittelijaa oteta siksi, ettei ole aikaa kunnolliseen perehdytykseen ja tukeen harjoittelun aikana.

Rajottaa tää pieni työntekijämäärä täällä meillä, että täs mennään kuitenkin periaatteessa sillain, että ei oo niinku yhtään ylimäärästä sitten selän taakse. Se tyttö joka tänne viime keväänä tähän harjoitteluun meille haki niin me tiedettiin ja tunnettiin se, että siinä on sellainen joka kyllä pystyy tekemään, ettei tartte koko ajan niinku olla sitten opastamassa. YRITYS E

Tiedonpuute oli selkeä este yhteistyön tekemiselle. Jotkut yritykset mainitsivat, ettei heillä ollut oikein käsitystä, millä tavalla yhteistyötä voisi oppilaitosten kanssa tehdä. Perinteiset työharjoittelu tai yritysvierailu tulivat monilla mieleen, mutta tietous monipuolisista muista tavoista oli toisilla yrityksillä varsin vähäistä.

Tietysti jonkun semmosen sapluunan – – Ei nyt välttämättä “mallia” mutta näistä vaihtoehdoista tietysti niin ei – – Ainakaan muista, että olis ollut semmosta listaa tai yhdistelmää että mitä mahdollisuutta on. YRITYS G

Yhteistyön luonne on myös erilaista oppilaitosasteista riippuen, ja varsinkin pienillä paikkakunnilla oppilaitoksia saattaa olla vain vähän. Esteet voivat olla myös maantieteellisestä sijainnista johtuvia. Moni yritys mainitsi, että he haluaisivat tehdä yhteistyötä korkeakoulujen kanssa, mutta alueen lähin korkeakoulu sijaitsee monen sadan kilometrin päässä.

Meillä ei ole tartuntapintaa niin koska me ollaan kuitenkin paikallinen ja alueellinen – – ei ole muita toisen asteen oppilaitoksia täälläpäin (kuin lu-

kio). Me haluaisimme olla myös eteenpäin siitä, kun löytyy ammatillista koulutusta tai sitten ammattikorkeakoulutasoista koulutusta. YRITYS A

Kiinnostaisi yhteistyö vähän tämmösten ylempien ammatillisten oppilaitosten kanssa, eli ammattikorkeakoulujen kanssa, ja semmosten oppilaitosten kanssa jotka esimerkiksi valmistavat tradenomeja. Ne muut oppilaitokset, esimerkiksi lähin ammattikorkeakoulu on Oulussa asti, niin se etäisyys on haaste, ja siksi ei ole sitä yhteistyötä ollut sinnepäin. YRITYS D

Yhteistyön tekeminen koettiin joskus vaikeaksi myös siksi, että oppilaitosten vuosi-aita- taulu saattaa toimia hyvin eri rytmissä kuin yritystoiminta. Esimerkkinä tästä eräs yritys mainitsi, että silloin, kun heillä olisi suurin tarve työharjoittelijalle, ei oppilaitoksessa ole harjoittelu-aikaa menossa. Silloin, kun opiskelijat etsivät harjoittelupaikkoja, yrityksessä on hiljaisempi aika eivätkä he halua ottaa työharjoittelijaa, ellei hänelle ole tekemistä. Vaikka tarvetta olisi, vuosikellot eivät siis kohtaa.

Yhteydenpito oppilaitosten kanssa voi myös olla haastavaa. Toisinaan ei ole selkeää yhteyshenkilöä, kehen ottaa yhteyttä. Henkilökunta on myös tiivistä sidottua päivisin opetukseen, minkä vuoksi heitä voi olla vaikea tavoittaa niin puhelimitse kuin sähköpostitsekin. Eräs osuuskunta mainitsi myös yhteistyöoppilaitoksen sisäisistä ristiriidoista ja muutoksista, mitkä olivat aiheuttaneet mahdollisesti vähäisen yhteydenpidon viime vuosina.

Mutta tarkoituksena kyllä on tässä ilman muuta olla mukana, mut aika paljon asia on sitten kans tuolta koulun päästä kiinni, että ihan minkätyyppisiä opettajia siellä on ja jotka on aktiivisia näissä asioissa ja haluaa tämmöstä extraa niin.. Siel on aika ollu tulehtunut opettajakunnan välit, siel on monenlaisia vaihdoksia tapahtunut – – Siel ei oo oikeen ollu paljon (yhteistyötä). Kukaan ei oo tehny muuta kuin sen mikä on vaan pakko. YRITYS E

Myös osuuskunnan sisällä oppilaitosyhteistyön mielekkyydestä voi olla ristiriitaisia ajatuksia. Toiset näkevät sen merkityksen huomattavasti tärkeämpänä kuin toiset; saate-

taan kokea, että yhteistyön tekeminen vie liikaa energiaa ja aikaa itse työltä. Mainittiin myös, ettei välttämättä nähdä, että yhteistyöstä saisi tarpeeksi hyötyä verrattuna siihen panostettuihin resursseihin. Ellei yhteistyö ole linjattu johdon tasolta osaksi yrityksen toimintaa, voi olla, että sen tekeminen kaatuu vastakkaisiin mielipiteisiin organisaation sisällä.

Suuri haaste on ehkä se, että saadaan hallituksessa läpi se asia. Että muuten se on tosi hyvää ja toiminut just niinkuin ollaan ajateltu. Meillä on vaan ollut tällainen kauhean sulkeutuneen piirin maine. YRITYS C

3.6 Osuustoiminnallisuuden vaikutus yritys-oppilaitosyhteistyössä

Osuustoiminnallisen aatteen edistäminen yhteistyön avulla

Haastateltavilta yrityksiltä kysyttiin, toivatko he esiin osuustoiminnan arvopohjaisuutta toiminnassaan. Tulokset olivat yllättäviä, sillä moni koki arvopohjaisuuden olevan selkeä erottautumiskeino, mutta silti 60% vastaajista mainitsi, etteivät he juuri tuo sitä toiminnassaan esille. 20% vastaajista toi ajoittain osuustoiminnallisuutta esiin ja 20%:lle yrityksistä se oli olennainen viesti heidän yritystoiminnassaan.

Kysyttäessä, pitäisikö osuustoimintaa yritysmuotona ja sen arvopohjaisuutta tuoda esille, 70% vastaajista totesi, että ehdottomasti. Todettiin, että osuuskuntien ja isojen pörssiyritysten toiminnan välillä on iso ero, mikä ei ole aina kuluttajille selkeää.

Kun me katotaan oikeastaan bisnesmaailman ääripäitä sillä tavalla, että otetaan pörssiyritys toiselle puolelle ja toiselle puolelle osuuskunta – niin niissä on valtavan suuri ero, kun mietitään sitä, että kenen hyväksi nämä toimivat. Se pörssiyritys toimii ansaitakseen pikavoittoja kasvotomille suurpääomaomistajille, sanoisko näin karkeasti – – Ja sitten taas tämä osuuspankki hyödyttää omia asiakkaitaan ja omistajajäseniään, että tässä tavallaan ne ääripäät ovat. Ja siinä on kyllä merkittävä ero, ja osuustoiminnalla on tällä tavalla hyvä paikka tässä yhteiskunnassa. YRITYS D

Ala-asteella niin ei niillä oikein oo vielä kiinnostusta tähän osuustoimintaan asiaan, kun ovat vielä sen verran pieniä. YRITYS C

Arvopohjaisuus ja yhteiskuntavastuu ohjaa yrittäjyyskasvatusta

Tutkimuksessa selvitettiin, miten osuuskuntayritykset kokivat osuustoiminta-aatteen näkymisen toiminnassaan, jotta nähtäisiin, vaikuttaako osuustoiminnan arvopohjaisuus aktiivisuuteen yrittäjyyskasvatuksen saralla. Osa yrityksistä mainitsi, että yrittäjyyskasvatus on heidän tapansa hoitaa yhteiskuntavastuutaan yrityksenä. Erityisesti pienemmillä paikkakunnilla sijaitsevat osuuskunnat mainitsivat, että he haluavat pitää huolta jäsenistään ja paikallisesta yhteisöstä ja osallistua aktiivisesti yhteisön toimintaan. Eräässä esimerkissä osuuskunta oli mukana keräämässä varoja tarpeisiin, joihin yhteisön jäsenillä ei olisi muuten varaa.

Valtakunnallisen matematiikkakilpailun palkinnot me jaetaan ja sitten tietysti ollaan parina vuonna oltu luovuttamassa läppäreitä kaikille lukion ekaluokkalaisille – – oltiin omalta osaltaan maksamassa, koska kunnalla ei ollut määrärahaa niille. YRITYS A

Kyllä ainakin omista tuottajista on jonkinlainen vastuu ja heidän sijoituksesta ja heidän tuloistaan – – isokin vastuu. Joskus tuntuu, että se on vähän hakusessa tuottajilta tää osuustoiminnallinen toiminta tänne meijeriin päin. Niin, ei nähdä sitä että mikä on se osuuskunnan tarkoitus ja idea, että vaan katsotaan sitä omaa kukkaroa. Ei ymmärretä, että jos se nyt on tänään omasta kukkarosta pois niin se saattaa vuoden päästä tulla omaan kukkaraan osuuskunnan kautta. YRITYS C

Pankkialan osuuskunta kertoi, että he haluavat olla jäsenten mukana läpi elämän ja oppilaitosyhteistyön kautta kannustaa lapsia ja nuoria. Heille oli tärkeää tuoda nuorille esiin koulutuksen ja opiskelun merkitystä sekä tukea hyviä päihdeettömiä elintapoja. Urheilutapahtumien ja päihdevalistuskierroksen sponsorointi olivat käytännön tapoja osuuskunnille tukea näitä arvoja käytännössä.

Tavoitteena on olla jäsenten ja asiakaskunnan tukena kehdosta hautaan, niin kyllä tää opiskeluvaihe on tärkeätä aikaa monen elämässä, jossa tar-

vitaan lisää tietoa, tarvitaan vähän apua, potkitaan vähän eteenpäin ja annetaan tietoa. YRITYS A

Tää on tämmönen luonnollinen yhteenliittymä niinkun mä sanon tällä tavalla, koululaitoksen kanssa. YRITYS A

Yhteisölliset ja yhteiskunnalliset näkökulmat – yrittäjyyskasvatuksen rooli ja merkitys
Osuustoiminnallisen yrityksen hyötyä jäsenille ja omistajille kiiteltiin ja vastauksissa nousi esiin, että osuustoiminta on paikallista ja paikallisten etua ajavaa liiketoimintaa. Koettiin, että nyky-yhteiskunnassa arvopohjaiselle liiketoiminnalle on yhä suurempi tilaus ja yritysvastuu kuuluu olennaisena osana liiketoimintaan.

Kyllä minä koen, että osuuspankit ja osuuskunnat ylipäätään ovat erityisenkaltainen yritysmuoto, ja sillä on tänä päivänä tilausta. Se tarjoaa kyllä tämän päivän moniin haasteisiin hyviä ratkaisuja. Otetaan nyt vaikka viime aikoina monissakin keskusteluissa esille noussut ahneus, niin ei se välttämättä liity suoraan ainakaan sitten osuustoimintayrityksiin. YRITYS D

Omissa osuuskunnan säännöissäkkin lukee, että pyritään niinkö edistämään paikkakunnan elinkeinoelämän toimintaa ja ylipäänsä paikkakunnan niinkö asukkaiden hyvinvointia. Ja sitten on pyritty tuota sähkön siirtohintaa hyvin alhaisena – – niin sillä tavalla ollaan sitten niinkö omalta osaltaan koitettu sitä sitten niinkö edesauttaa, että täällä yritykset pärjäis ja olis työpaikkoja. Ja se tietysti jakaantuu sitten kaikille sähkönkäyttäjille tuossa meidän alueella. YRITYS F

Arvopohjaisuus ja osuuskuntamuotoinen toiminta on tapa erottautua markkinoilla. Osuustoiminnan koettiin myös madaltavan kynnystä yrittäjyyteen. Moni vastaajista kuitenkin koki osuuskunnan olevan edelleen varsin tuntematon yritysmuoto, mikä on kiinnostavaa ottaen huomioon, että Suomi on kansainvälisessä vertailussa erittäin osuustoiminnallinen maa. 30% Vastaajista pitivät osuuskuntaa vain yritysmuotona eivätkä kokeneet erityistä tarvetta tuoda esiin osuustoiminnallisuutta omassa yritystoiminnassaan.

Osuustoimintamalli koetaan turhan vanhahtavaksi. Ja että ihmiset ei välttämättä ainakaan heti ymmärrä sitä, että kuinka moderni tapa osuustoiminta on edelleenkin... harjoittaa yritystoimintaa. YRITYS D

Tuodaan esille joka kerta. Ja se on meidän erottautumistekijä. Kaikille nuorille se ei ole itsestäänselvyys, että mitä osuustoiminnallisuus tarkoittaa, ei pelkästään osuuspankkipuolella vaan siis muutenkin osuustoiminnallisessa liikkeessä, ja yritämme kirkastaa sitä. Ja osuustoiminnallisen liikkeen niinku kilpailukyky ja mahdollisuus joka alalla esimerkiksi osakeyhtiöön verrattuna. YRITYS A

Tämä on jäsentensä omistama pankki ja... yritetään antaa lisäarvoa omalle asiakasjäsenkunnalle – yhteiskuntavastuullisesti kehitetään omaa toimialuetta... Ollaan mukana urheilussa ja kulttuurissa ja tapahtumissa, melkein jokaisessa mitä täällä tapahtuu... Muilla rahalaitoksilla ei sellaista mahdollisuutta eikä ehkä haluakaan ole, niin kyllä me ollaan silloin siinä jokaisen jäsenen ja asiakkaan arjessa. YRITYS A

Se tämmöinen yhteiseksi hyväksi toimiminen ja ihmisten tukeminen sillä tavalla niin kyl se semmonen vahvuus on meillä osuustoimintayrityksessä, ettei tätä niinkun pysty kopioimaan ja sitten, kun tietysti kaikki tietävät meidän hallintomallin, että tosiaan tämän kylän ihmiset ovat myös päättämässä sen asioista. YRITYS A

Tällä rahoitustoimintapuolella niin tää osuustoiminnallisuus on aikalailta sinne peittynyt näiden kaikkien muiden asioiden taakse. Ja se olis varmasti kyllä se kaikkein paras asia, että sitä saatais sieltä vähän tuotua nyt myös rahoituspuolellakin esille. YRITYS E

4 POHDINTA

Työn aihe oli alusta asti tutkijalle motivoiva ja kiinnostava, ja toimeksiantajat YVI:stä ja Pellervosta olivat hyvin yhteistyöhaluisia. Opinnäytetyö mahdollisti myös tutkimuksen esittelyn Finlandia-talolla osuustoimintavuoden pääjuhlassa helmikuussa 2012 sekä tulosten esittelyn kansainvälisesti osuustoimintakonferenssissa Mainstreaming cooperation – An alternative for 21st century Manchesterissa kesäkuussa 2012. Tutkimus herätti konferenssissa paljon kiinnostusta, sillä Suomi on osuustoiminnan tutkijoiden keskuudessa tunnettu hyvin osuustoiminnallisesti aktiivisena maana.

Tutkimussuunnitelman mukaan oli tarkoitus haastatella 40 yritystä. Kävi kuitenkin pian ilmi, että noin suuren otoksen tavoittaminen on haasteellista eikä tavoittelemisen arvoista senkään vuoksi, että tutkimus paisuisi liian laajaksi resursseihin nähden. Osuuskuntia kontaktoitiin useita kymmeniä, joista lopulta 11 päätyi antamaan haastattelun. Haastattelujen saamista varten tarvittavan työn määrä yllätti, sillä jo pelkästään yhteyden saaminen haastateltaviin, tutkimuksen esittely, molemmille osapuolille sopivien haastatteluaikojen sopiminen ja itse haastattelemisen veivät mittavan ajan tutkimuksen tekemisestä.

Jokainen haastattelu litteroitiin ja jo tästä 11 yrityksen otoksesta materiaalia tuli 41 sivun verran. Yhden haastattelun kohdalla tallentamiseen käytetty nauhuri oli mennyt epäkuntoon haastattelun aikana, eikä tätä haastattelua voitu litteroida sanasta sanaan. Tutkija kuitenkin teki jokaisen haastattelun kohdalla myös muistiinpanoja käsin ja olennaiset kohdat kyseisen yrityksen vastauksista pystyttiin silti käyttämään hyödyksi, koska kaikista vastauksista oli olemassa muistiinpanot. Haastateltavat olivat hyvin yhteistyökykyisiä ja motivoituneita ja kokivat asian tärkeäksi, mikä teki haastatteluista myös mielekkäitä tehdä. Haastateltavilla oli paljon näkökulmia asiaan ja aineistoa haastatteluista tulikin valtavasti.

Tarkoitus oli paneutua hieman tarkemmin yritysten edustajien näkemyksiin yrittäjyyskasvatuksen kehittämisestä ja tulevaisuuden näkemyksistä. Kävi kuitenkin ilmi, että heidän ajallisiin resursseihinsa nähden pohdiskelevampi ote vastauksiin olisi vaatinut erillisen haastatteluajan, sillä pääosin puoli tuntia oli enimmäisaika, minkä kiireiset hallintohenkilöt pystyivät haastattelulle antamaan. Siinä ajassa saatiin kartoitettua heidän ajatuksiaan oppilaitosyhteistyön tavoista, motivaatioista ja mielekkyydestä.

Pellervo-Seuran toimitusjohtaja Sami Karhu lähetti tutkimukseen osallistuville ennakoviestin, jossa kuvailtiin tutkimuksen luonnetta, yrittäjyyskasvatuksen merkitystä ja kannustettiin suhtautumaan haastattelu yhteydenottoon myönteisesti. Useimmat haastatelluista eivät kuitenkaan olleet lukeneet saateviestiä tai varanneet aikaa valmistautua haastatteluun millään tavalla. Tämä saattoi vaikuttaa tuloksiin, sillä haastateltavat eivät välttämättä haastattelutilanteessa huomanneet mainita kaikkia yrityksensä toteuttamia yhteistyömuotoja eivätkä he välttämättä keskittyneet haastatteluun parhaalla mahdollisella tavalla. Tilanteessa taustatyön puutetta kompensoitiin tutkijan osalta mainitsemalla erilaisia yhteistyömahdollisuuksia, jotta haastateltavat osaisivat tuoda esiin toimintaansa mahdollisimman monipuolisesti.

Haastateltavaksi pyrittiin saamaan toimitusjohtajia tai muita henkilöitä, joilla oli kokonaiskäsitys osuuskunnan yritystoiminnasta ja toiminnan historiasta. Kysymyspatteristosta puuttui kysymys siitä, oliko yrityksessä joku muu henkilö, joka olisi ollut erityisen tietoinen tai kiinnostunut oppilaitosyhteistyöhön liittyvistä seikoista. Yksikään yritys ei maininnut tällaisesta henkilöstä kuvatessaan heidän toimintaansa.

Asemansa vuoksi haastateltavat olivat hyvin kiireisiä ja vain harvalla oli aikaa kunnolla pysähtyä pohtimaan kysymysten sisältöä. Yhteydenottoaikoihin vaikutti haastattelijan osalta aikataulut muiden projektien osalta ja haastateltavien osalta heidän työkiireensä, minkä vuoksi yhteensopivia aikatauluja haastattelun suorittamiseksi oli joskus hyvin haastavaa löytää. Oli myös joitain osuuskuntien hallintohenkilöitä, jotka olisivat olleet halukkaita osallistumaan tutkimukseen, mutta heidän aikataulunsa olivat niin kiireiset ettemme onnistuneet löytämään sopivaa haastattelu-aikaa. Tutkimuksen luonteen vuoksi koettiin tärkeäksi suorittaa kaikki haastattelut puhelimitse tai kasvotusten, eikä näin ollen haluttu ottaa kirjallisia vastauksia vastaan.

Kvalitatiivinen ote tutkimukseen oli pääosin hyödyllinen, sillä avoimien vastauksien myötä tutkija sai parempaa käsitystä yritysten toimintaa ohjaavista asenteista, tuntemuksista ja mielipiteistä. Jos he olisivat palauttaneet tutkimuksen kirjallisesti, osa materiaalista olisi todennäköisesti jäänyt saamatta, sillä osa yritysten edustajista kuvasi esimerkiksi henkilökemioista johtuvia ristiriitoja aika avoimesti. Kvantitatiivisuudesta olisi ollut hyötyä vain muutaman kysymyksen kohdalla, esimerkiksi arvioitaessa, minkä oppilaitosten kanssa he tekevät yhteistyötä ja mitkä ovat yleisimmät yhteistyön muodot.

Koska haastateltavat eivät useimmiten olleet tutustuneet kysymyksiin etukäteen, on mahdollista, etteivät he vastaustilanteessa muistaneet ottaa kaikkea yhteistyötä huomioon.

Puolistrukturoitu tutkimus oli siinä mielessä toimiva, että muutamassa haastattelussa oli tarve muokata kysymyksiä lennosta itse haastattelutilanteessa. Kahden osuuskunnan kohdalla kävi ilmi, että osuuskunnat toimivat hyvin muista haastatelluista yrityksistä poikkeavin tavoin; toinen laskutuskanavana ja toinen oppimisympäristönä, ja osa kysymyksistä ei soveltunutkaan heidän toimintaansa yhtä luontevasti. Tämä haaste olisi poistunut, jos tutkimusta varten kontaktoidut yritykset olisi esihaastateltu mutta sitä ei koettu tarpeelliseksi tässä tutkimuksessa. Eräs haastateltavista oli osuuskunnan hallituksen puheenjohtajuuden lisäksi myös koulutusyhtymän edustaja ja pitkän linjan yrittäjyyskasvatuksen hankekehittäjä. Hänen vastauksensa toivat kautta linjan hyvin erilaista näkökulmaa kuin muiden yritysten edustajien keskimäärin, ja hänellä oli syvälinen käsitys yrittäjyyskasvatuksesta. Hänen näkökulmansa oli pitkälti tulevaisuuden kehitykseen painottuva, kun keskimäärin haastateltavat osuuskuntayritykset painottivat nykytoimintansa kuvaamista.

Yrittäjyyskasvatus terminä on haastava, sillä siihen ei ole yksinkertaista, poissulkevaa määritelmää. Yrittäjyyskasvatus sanana aiheuttaa monenlaisia mielleyhtymiä, ja haastateltavien vastauksista kävi ilmi, millä tavalla he käsittivät termin merkityksen. Vaikka tutkimuksen alussa haastateltaville kuvattiin lyhyesti, millä tavalla yrittäjyyskasvatusta tutkimuksessa tarkastellaan, se ei vastannut välttämättä sitä käsitystä, mihin haastateltavat perustivat vastauksensa. Tutkimuksessa pyrittiin puhumaan mahdollisimman paljon yritys-oppilaitosyhteistyöstä, jotta välttyttäisiin menemästä liian syvälle yrittäjyyskasvatus-termiin liittyviin pohdintoihin. Toisaalta tarkoitus kysymysten taustalla oli nimenomaan kartoittaa yritysten harjoittamaa yrittäjyyskasvatusta, ja on mahdollista, että käytettäessä termiä yritys-oppilaitosyhteistyö jokin osa yritysten toiminnasta jäi käsittelemättä.

Sisäisen yrittäjyyden edistäminen ja asenteeseen ja elämänhallintaan liittyvät taidot voidaan laskea olennaiseksi osaksi yrittäjyyskasvatuksen tavoitteellisuutta. Koska työtä oli kuitenkin rajattava, kysymyspatteristossa ei syvennyt tarkastelemaan, millä tavoin yritykset kokivat sisäisen yrittäjyyden yrittäjyyskasvatuksessa, vaikka se olisi ollut yksi vaihtoehtoinen suunta tutkimukselle. Oli kuitenkin havaittavissa, että yhteistyöllä tavoit-

teltiin osin asennekasvatusta, oma-aloitteisuutta ja muita työelämätaitoja tukevia elementtejä, jotka lasketaan sisäiseen yrittäjyyteen liittyviksi ominaisuuksiksi.

Laajempaa, oppilaitosyhteistyön ulkopuolella yrittäjyyskasvatukseksi tulkittavaa toimintaa tehtiin, kuten osallistumista taide- ja kulttuurikasvatukseen mutta siitä ei välttämättä huomattu kertoa syvällisemmin, koska ajateltiin, ettei se kuulu tutkimuksen piiriin. Muutamassa tapauksessa tällaisia yhteistyön muotoja havaittiin aivan haastattelun lopussa, eikä niiden avaamiseen ollut valitettavasti haastateltavilla enempää aikaa pureutua. Kävi kuitenkin selkeästi ilmi, että osuuskunnat toimivat pääosin hyvin monipuolisesti paikallisen yhteisöns tukena.

Osuuskuntayrityksillä oli monia tapoja tukea paikallisia nuoria esimerkiksi harrastustoiminnan kautta, jolloin toiminnalla oli nuoriin kohdistuva vaikutus mutta se ei tapahtunut suoraan oppilaitosyhteistyön kautta. Osa taas kuvasi tutkimuksessa esimerkiksi aikuisharrastajien urheiluseurojen kanssa tehtävää yhteistyötä, mikä tämän tutkimuksen yrittäjyyskasvatusnäkökulman osalta ei ollut tarkastelun alla. Osuuskuntien arvopohjaisuutta tarkasteltaessa oli mahdollisuus saada laajempaa näkökulmaa osuustoiminnan mielekkyydestä ja toimivuudesta nykyaikaisena liiketoiminnan muotona ja moni haastateltava avasi laajemminkin tapojaan tukea paikallisen yhteisön hyvinvointia. Eräs yrityksistä muun muassa teki tiivistä yhteistyötä kehitysvammaisten toimintakeskuksen kanssa, mikä sinänsä oli hyvä käytäntö, mitä soisi levitettävän, vaikkei se varsinaisesti tämän tutkimuksen oppilaitosyhteistyön rajauksiin kuulunutkaan.

Hallitustyöskentely oli sellainen yrittäjyyskasvatuksen muoto, mistä tutkija sai käsitystä toimeksiantaja Pellervo-Seuran edustajan Sami Karhun haastattelun myötä. Karhu oli huomannut tekemiensä jäsenhaastattelujen kautta, että useilla osuuskunnilla on hallituksen jäseninä eri oppilaitosten hallintohenkilöitä, mikä oli osuuskunnille selkeä väylä yhteydenpitoon ja luonnolliseen yhteistyöhön paikallisten oppilaitosten kautta. Olisi kiinnostava jatkotutkimusaihe selvittää, onko osuuskuntamuotoisissa yrityksissä mahdollisesti yleisempää, että hallituksessa on oppilaitosten hallintohenkilökuntaa kuin muissa yrityksissä.

Vaikka haastatteluun pyydettyt yritykset valittiin pääosin sattumanvaraisesti, kävi ilmi, että kaikki haastatteluun osallistuneet harjoittivat jonkinlaista oppilaitosyhteistyötä. Kysymyspatteristossa olisi ollut vaihtoehtoinen polku, jos joku yrityksistä olisi vastannut,

että he eivät tee mitään yhteistyötä oppilaitosten kanssa. Sillä haluttiin selvittää syitä, minkä takia yritykset eivät kokeneet yhteistyön tekemistä tarpeelliseksi. Tästä voi mahdollisesti tehdä johtopäätöksen, että oppilaitosyhteistyö edes jollain tasolla on luonteva ja osuuskuntayritysten toimintaan kuuluva osa.

Haastattelujen myötä kävi ilmi vallitsevat yhteiskunnalliset muutokset ja haastava taloustilanne. Osassa organisaatioita oli selkeästi muutoksen ajat käsillä, ja yrityksissä pohdittiin osuustoiminnallisen yrityksen asemaa nyky-yhteiskunnassa. Yhdessä osuuskunnassa oli saman vuoden aikana tulossa iso yritysfuusio, minkä vuoksi yrityksen tilastollinen koko ja toimintamuoto saattoi loppuvuodesta olla jo hyvin eri kuin haastattelua tehdessä. Osuustoiminnallisten yritysten kilpailukykyä ja erottuvuutta pohdittiin useasakin haastateltavista yrityksistä. Pääosin koettiin, että osuustoiminnalliselle, arvopohjaiselle yritystoiminnalle on nykyajan yhteiskunnassa ehdottomasti paikkansa.

Moni osuuskunnista mainitsi materiaalien ja toimivien mallien puutteen. Kyse ei kuitenkaan ole niinkään mallien puutteesta vaan niiden levittämisestä laaja-alaisesti kentälle ja tähän voisi kehittää ratkaisuja suoraan osuuskuntien yritystoiminnan sisälle. Yrityksissä ja oppilaitoksissa nimetty yhteistyöhenkilö voisi olla yksi tapa edistää yhteistyötä. Näin vastuu vuorovaikutuksen ylläpitämisestä olisi aina tietyn henkilön työtehtävään sidottu eikä siihen tarvitsisi erikseen mieltä resursseja. Vuosikellojen yhdistäminen paikallisten oppilaitosten kanssa olisi ensisijaisen tärkeää yhteistyön toimivuuden kannalta. Monissa osuuskunnissa verkostot oppilaitoksiin päin olivat kunnossa, mutta keskustelunavaukset olivat mahdollisesti hieman vaillinaisia tai yksipuolisia. Määrätyt yhteyshenkilöt olisi myös helpompi kouluttaa ja heille voisi yrittäjäyyskasvatusorganisaatiot toimittaa suoraan tietoa ja konsultointia yhteistyön eri muodoista ja hyvistä käytännöistä.

Osuuskunnat eivät olleet ajatelleet yritys-oppilaitosyhteistyön tavoitteellisuutta. Tähän tulisi selkeästi panostaa, jotta onnistunutta yhteistyötä ja tavoitteiden saavuttamista voitaisiin seurata. Tässä olisi myös kiinnostava tutkimusaihe jatkoa ajatellen. Olisi myös kiinnostavaa tehdä lisätutkimusta siitä, millä tavalla pitkän aikavälin yhteistyö on tuottanut lisäarvoa niin yrityksille kuin oppilaitoksillekin. Jos yrityksille koottaisiin enemmän selkeää ja helpopolukuista materiaalia yhteistyön hyödyistä, siihen lähteminen voisi olla helpommin perusteltavissa myös yrityksen sisällä. Myös opettajia tulisi kouluttaa

lisää yhteistyön tekemiseen liittyvistä seikoista, kuten yritysmaailman vuosikellosta, tavoista tehdä yhteistyötä ja sen tarjoamasta lisäarvosta opetuksessa.

Kyllähän niitä tietysti takataskussa on ideoita, joita sitten toteutamme sitten varmaan nyt kun tuo uusi isompi pankki – – aloittaa – – Lähtökohtaisesti nyt yrittäjyyteen liittyviä. YRITYS A

Sitä vois käydä kertomassa yrityksestä ja toiminnasta, koska eihän mones- tikaan ole tietoa sitten sillä lailla. YRITYS F

Henkilökohtaisesti koin tutkimusprosessin hyvin opettavaisena. Se mahdollisti tutustumisen osuustoiminta-aatteeseen syvällisemmin ja valaisi, että osa osuuskunnista todella toimii osuustoiminnallisten arvojen viitoittamina. Osallistuminen Manchesterin konferenssiin oli silmiä avaava matka, sillä konferenssin myötä oli mahdollista vierailla Rochdalessa niissä tiloissa, missä ensimmäinen osuuskauppa sai alkunsa 1800-luvulla. Konferenssi toi esille myös osuustoiminnan nykytilaa ympäri maailman ja myös muilla aloilla kuin yrittäjyyskasvatuksen saralla. Suomen ja suomalaisen osuustoiminnan esittely oli eräänlainen kunniatehtävä ja lisäsi tutkimuksen teon merkityksellisyyttä.

LÄHTEET

- Elinkeinoelämän keskusliitto. 2012. Sijoitus tulevaan – yritysoppilaitosyhteistyö osaamisen kehittäjänä. EK:n henkilöstö- ja koulutustiedustelu. Helsinki. Luettu 12.12.2014. <http://ek.fi/wp-content/uploads/Henko-Sijoitus-tulevaan.pdf>
- Haanpää, L. & Tuppurainen, S. 2012. Nuoret yrittävät – vastuullisuus, joustavuus ja mahdollisuudet yrittäjyydessä. Helsinki: Nuorisotutkimusseura ry.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.
- IYC2012-vuoden Suomen toimikunta. 2013. YK:n kansainvälinen osuustoimintavuosi 2012 raportti. Julkaistu tammikuu 2013. Luettu 14.11.2014. http://www.osuustoiminta.coop/2012/kv_osuustoimintavuosi2012_raportti.pdf
- Karhu, S. Toimitusjohtaja. 2014. Haastattelu 18.1.2012. Haastattelija Maijala, M. Helsinki.
- Koskiniemi, E. (toim.) 1998. Osuustoiminnallinen yhteisyrittäminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Lassila, H. 2009. Mitä yrittäjyys minulle merkitsee? Amk-opiskelijoiden käsityksiä yrittäjyydestä. Teoksessa Kansikas, J., Kyrö, P., Seikkula-Leino, J. & Römer-Paakkanen, T. (toim.) 2009. Yrittäjyyskasvatuksen muotoutuva maisema – Yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunnan julkaisuja.
- Laurinkari J. 2004. Osuustoiminta. Utopiasta kansainvälisen yrittämisen muodoksi.
- Lehtoranta, M. & Varis, L. 2011. ”Yritä edes!” – Yritysten näkökulmia yrittäjyyskasvatukseen. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Kauppatieteellinen tiedekunta. Pro gradu tutkielma. Luettu 1.10.2014. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/69875/nbnfi-fe201105301642.pdf?sequence=3>
- Lilja, I. & Mankki, J. 2010. Yhteiskunnallinen yritys – luova ja yhdistävä toimintatapa. Helsinki: HP Paino.
- Luukkainen, O. & Toivola, T. (toim.). 1998. Yrittäjyyskasvatus – mitä se voi olla? Esimerkkejä yrittäjyyskasvatuksen toteutuksesta eri kouluasteilla. Kokkola: Jyväskylän yliopisto Chydenius instituutti.
- Otala, L. 2008. Osaamispääoman johtamisesta kilpailuetu. Helsinki: WSOYpro.
- Pellervo. 2014A. Osuustoiminnan tietopankki. Osuustoiminta tutuksi. Luettu 12.10.2014. <http://pellervo.fi/tietoa-osuustoiminnasta/tietopankki/>

Pellervo. 2014.B Pellervo-Seura. Toiminta. Luettu 12.10.2014.

<http://pellervo.fi/pellervo-seura/toiminta/>

Pine B.J. & Gilmore J.H. 2011. The Experience Economy: Updated edition. Boston: Harvard Business Review Press.

Pöyhönen, E. & Hänninen, E. & Merenmies, J. & Lilja, I. & Kostilainen, H. & Mankki, J. 2009-2011. Sosiaaliset ja yhteiskunnalliset yritykset, uuden talouden edelläkävijöitä? Yhteinen yritys. Luettu 13.12.2014. http://www.tem.fi/files/26291/YY-raportti_110210.pdf

Ranki, A. 1999. Vastaako henkilöstön osaaminen yrityksen tarpeita? Kauppakamari – sarja. Helsinki: Kauppakamari Oyj.

Remes, L. 2003. Yrittäjyyskasvatuksen kolme diskurssia. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä Studies in education, psychology and social research.

Ristimäki, K. 2002. Yrittäjyyskasvatus. Yrittäjyyttä ja kasvatusta. Saarijärvi: Gummerus.

Römer-Paakkanen, T. 2009. Yrittäjyyteen kasvaminen perhetaustan, koulutuksen ja harrastusten triangulaationa. Teoksessa Kansikas, J., Kyrö, P., Seikkula-Leino, J. & Römer-Paakkanen, T. (toim.) 2009. Yrittäjyyskasvatuksen muotoutuva maisema – Yrittäjyyskasvatuksen identiteettiä rakentamassa. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, taloustieteiden tiedekunnan julkaisuja.

Taloudellinen tiedotustoimisto 2014. Opetin.fi. Yhteistyö näyttää mihin oppiainetta tarvitaan työelämässä. Luettu 25.10.2014.

<http://tat.fi/tuotanto-opetin/wp-content/uploads/eno-kaavio.png>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2012. Työelämän kehittämisstrategia vuoteen 2020. Luettu 15.12.2014. http://www.tyoelama2020.fi/files/35/tyoelaman_kehittamisstrategia_final.pdf

Vainio, J. & Wessman, L. 2011. PK-yritykset koulujen yrittäjyyskasvatuksen tukena – Varsinais-Suomen Yrittäjien ja YES-keskuksen koulu-yritysyhteistyön kehittämishanke. Opinnäytetyö Turun ammattikorkeakoulu (YAMK). Luettu 1.12.2014. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/32036/Vainio_Johanna_Wessman_Linda.pdf?sequence=1

Seikkula-Leino Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. 2009. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7.

YVI-hanke. Mistä YVIssä on kyse? Luettu 3.11.2014. <http://www.yvi.fi/mista-kyse>

YVI-hanke. Yrityksille. Luettu 3.11.2014. <http://www.yvi.fi/yrityksille/yleiskatsaus>

LIITTEET

Liite 1. Kysymyslomake

KYSYMYSLOMAKE

1 (3)

Perustiedot:

vastaajan nimi ja titteli
yritys ja yritysmuoto
yrityksen toimialue ja sijainti
päätoimiala
koko (liikevaihtoluokka)

OPPILAITOSYHTEISTYÖ

Tekeekö yrityksenne/onko yrityksenne viime vuosina tehnyt yhteistyötä paikallisten/alueellisten oppilaitosten kanssa?

Jos kyllä,

- A. Minkä asteen oppilaitoksen/oppilaitosten kanssa (alakoulu, yläkoulu, ammattiopisto, lukio, ammattikorkeakoulu, yliopisto)
- B. Millaista yhteistyötä?
- C. Miten yhteistyö alkoi?
- D. Miksi lähditte siihen mukaan?
- E. Oletteko asettaneet jotkin tavoitteet tälle yhteistyölle? Jos olette, miten olette saavuttaneet nämä tavoitteet?
- F. Millaisena olette kokeneet oppilaitosyhteistyön? Miten se toimii? Onko se tuonut yrityksellenne lisäarvoa, jos on, niin millaista?
- G. Mitä mahdollisuuksia siinä näette?
- H. Mikä yhteistyössä on haastavaa?
- I. Tuotteko nuorille jollain tavalla esiin sitä, että olette osuustoiminnallinen yritys? Tarvitseeko sitä mielestänne tuoda esiin?
- J. Haluaisitteko tehdä yhteistyötä oppilaitosten kanssa myös tulevaisuudessa? Millä tavalla?
- K. Mikä helpottaisi yhteistyön tekemistä? Kaipaatteko joitain välineitä/työkaluja edistämään yhteistyötä? Löydätekö tarvitsemanne avun yhteistyöhön esimerkiksi koulu yhteistyötä edistävästä järjestöistä?

- L. Kansainvälinen osuustoimintaliitto ICA haluaa Kansainvälisellä osuustoimintavuodella 2012 viestittää, että ”osuustoiminta on arvopohjainen yritys malli, joka ratkaisee ongelmia, joita tämän päivän maailma kohtaa”. Mitä ajatuksia tämä teissä herättää? Koetteko, että teillä osuustoiminnallisena yrityksenä on jonkinlainen velvoite tai vastuu kehittää alueellista elinvoimaisuutta?
- Onko yrityksenne toimi- ja hallintohenkilöissä mukana paikallisten oppilaitosten henkilökuntaa, kuten opettajia tai rehtoreita?
 - Pidätkö oppilaitosyhteistyötä tärkeänä? Miksi? Miksi ette?

3 (3) Jos ette tee yhteistyötä oppilaitosten kanssa tällä hetkellä,

- A. Oletteko suunnitelleet tekevänne jotain yhteistyötä tulevaisuudessa? Mitä?
 - B. Olisitteko kiinnostuneet tekemään yhteistyötä?
 - a. Jos olisitte, mitä mahdollisuuksia siinä näette? Mitä haasteita?
 - b. Minkälaista yhteistyötä voisitte kuvitella tekevänne?
 - c. Onko joku erityinen oppiaste/oppilaitos, minkä kanssa haluaisitte tehdä yhteistyötä?
 - d. Jos ette ole kiinnostuneita, miksi?
 - C. Mikä helpottaisi yhteistyön tekemistä?
 - D. Tulisiko yhteistyössä tuoda jollain tavalla esiin sitä, että olette osuustoiminnallinen yritys? Tarvitseeko osuustoimintaa mielestänne tehdä tutuksi?
 - Onko yrityksenne toimi- ja hallintohenkilöissä mukana paikallisten oppilaitosten henkilökuntaa, kuten opettajia tai rehtoreita?
- Pidätkö oppilaitosyhteistyötä tärkeänä? Miksi? Miksi ette?

